

تۆرك يوردى

ناشرى : تۆرك يوردى

مدىرى : محمد امين

۲۲ اغستوس ۱۳۲۹

۲ جلد

①

۲

صاف ۲۳

74

گورچوك مخطره :

تارىخ عثمانى انجمنى، تاسسنىك حكمت و غايەسى اولان «عثمانى تارىخى» نىك تاليفنه آرتق قرار و يرمشدر : انجمن مجموعه سنك ۱ آغستوس ۱۳۲۹ تارىخى ۲۱ نجى جزؤنه علاوه اوله رق ، «عثمانى تارىخى» پروگرامنىك برنجى قسىمى ده انتشار ايتدى .

پروگرامنىك ايلك صحيفه سنده «اشبو پروگرام حقنده قارئىن كرامك وقوعبوله جق مطالعات و اخطاراتى نظردقته آله جقدر» دىنييور، بزده بوكا كونه رك، برايكى ناچيز دوشونجه مضرى عرضه جسارت ايدىيورز :

پروگرامنىك اشبو برنجى قسىمى، عثمانلىلرك ظهورندن مراد خداوندكارك شهادتنه قدر كچن تاسس دوره سندن باحثدر .

عثمانى تارىخىنىك بو پارلاق باشلانغچى، عثمانلىلرك اك زياده توركلكلرىنى محافظه و اراشه ايتدكلرى برعصردر . بو بويله ايكن پروگرامنىك برنجى جزؤنده ، بردفعه جك اولسون تورك كلمه ستراست كلتمىيور ! روم وار، ارمنى وار، صرب وار، بولغار وار، قاتار وار، موغول وار، توركمين وار ، نطق تورك يوق . . صره سى كلشكن بيله تورك كلمه سنىك قوللانيلمه سندن قاچينلمشدر . پروگرامى او قوياي بواجتنابك بر تصادف اثرى اولمايوب، قصده مقرونيتى سوء ظننه دوشىيور: مثلاً عثمانلىلرك اصلندن باحث برنجى فصلك اك باشنده «اوغوزلر (توركمنلر) وشعبه لرى» دنيلمش ده توركلر هيچ خاطره كتيريله مشدر! . . . تارىخ عثمانى انجمنى مورخلىرىنىك عثمانى توركلرى انسانى آرامقده بودرجه ممسك طاوورانمى لرى ، عجبا نه ايله ايضاح ايديله بيلير ؟ جدى ، علمى اولمى سنى بلكه ديكمن بر اثرده ، اصل موضوع اولان بر قومده دائر بوقدر كودوك معلومات اتنوگرافيه اصول (مه تود) نقطه نظرنندن ، بيلمىز ، كافىميدو ؟ - بر آرزو كره «قاييلر توركستانى ترك ايتدكده نره لره كيتيديلر» ، «سليمان شاه ايله خوارزميلر آره سنده مناسبات اولوب اولادىنى» ، «تاتارلرك اخلاطه طوغرى آقنلرى» ، «موغوللارك تجاوزى» ديه ذكر ايدىلش موضوعلر واردر . عثمانى توركلرىنىك نسل و عرقى قرايتلرى حقنده صريح معلوماتى اولمايان برقاره ، توركستانى ، خلقي ، خوارزميلرى ، تاتارلرى ، موغوللرى ايجه طانيه بيليرى ؟ اوچر تورك، مناسبتلرك، آقنلرك ، تجاوزلرك سببلرىنى حقيله آكلايه بيليرى ؟

اوچنجى فصلده (پروگرامده باب وفصل تقسيماتى يوقدر . برطاقم موضوعلر بربرى آرقه سى صره يازيلوب كيتدكدن صوكره ، آواده برسطر باشلرى بر اقلمش . بزقولايلق اولسون ايچون ، سطر باشيله آيرىلش موضوعلرك مجموعه فصل نامنى ويردك .) ارطغرلك اوغلى صارى باتى نك (جنوبى روسيه يى ايلك استيلا ايدن موغول - تاتار - خاكده آدى باتى - باطى ايدى . .) علاءالدين سلجوقى نزدينه اعزامى مناسبتيله سلجوقلرك اسى كلوب چيقيور . بويوك تورك عائله سى معلوم اولمازسه ، سلجوقلرك توركلكلرى، ارطغرله ، صارى باتى به عرقى قرايتلرى مجهول قالمازى ؟ بر آرزو دهاصوكره بجنى كچه جك ايلخانلرك ، غازان خانلرك ، خدا بنده لركده كيم اولدقلى . اناطولى به

یچون قاریشدقلىرى ، ساچوق سلطانلرىنه ، عثمانلى بکلىرىنه نظرلرینک سبب وماهیتی
تورکک بیلنمه دن ناصل آ کلاشیلیر ؟ الحاصل عثمانلى تورکلى تاریخنک ابتداسنده
عموم تورکاره دائر معلومات کافیه وبریلجهک اولورسه ، او تاریخک بوتون وقایى ،
هله ایلک دوره سی واضح وعلی بر سورتده قاوورانیلاماز . تورک عالنک اجزاسی
بربریله اوغراشوب ، چایشوب ، قابناشوب طوریرکن او قاریشیقلق آرمه سندن عثمانلى
سلطنتنک منتظم وقوی یوکسه لوب چیقمه سی مهم واقعه سی حقیله آ کلایه بیلنک ایچون ،
بوتون تورک عالنه دائر ، مجلسه بیله شامل وصریح بر علم ایدیلمش اولق شرطدر .

عثمانلى تاریخى پروغرامنده ایلک کوزیمزه چاربان « تورک » ک اولمامه سی ایدی ،
صوکره دن نظر دقتمزى جلب ایدن خصوصى ده خلقک اونودولماسی اولدی .

عثمانلى تاریخنده - طبیعى آلیزده کی پروغرامه کوره سوبیلورز - او تاریخى یاپان
خلقدن بحث ایدیله جک ، آسیادن کلن ، آناطولیده ، روم ایلیده یراشهن ، عثمانلى
بکلکنی ، سلطانلغنى قوران ، چفت سورن ، اکین اکن ، حیوان پشیدیرن ، صنعت
یاپان ، تجارت ایدن ، ویرکی ویرن ، عسکره کیدن ، یاشایان ، اولهن ، اولدیرن ...
سوزک قیسه سی هرتاریخده اولدینی کی عثمانلى تاریخنده ده حقیق قهرمان اولان خلق ، بو
تاریخده بیر بولیه جق ... حکمدارلر ، باشلر ، ملالر ، بکلر اوکوله جک ، اولرک طرز
اداره لری ، سوق الجیشلری ، عسکر تعبیه لری حکایه ایدیله جک ، اولر طرفندن یاییلمش
قانونلر ، اولر طرفندن سوق واداره ایدیلمش سیاسى مناسبتلر ، دیپلوماسی مکالمه لر ،
مخابره لر یازیله جق ، فقط اصل خلقک ، چفتجی ، اصناف ، اوسته ، تجار ، خلقک حیاته
اجتماعى واقتصادى حرکاته تنزلاً عطف نظر زحمى اختیار بویورایه جق ...

عثمانلى تاریخ انجمننک ترتیب ایتمک ایسته دیکی تاریخ ، صرف عسکری ، ادارى ،
سیاسى و دیپلوماتیک بر تاریخدر ؛ تعبیر دیکرله عثمانلیردن یالکیز بر قسمنک .
حکمدارلرک ، عسکرلرک و بوروقراتلرک تاریخدر . کرچه مراد خداوندکار بابنک
اک صوکنه « تکمله » دییه بر فصل آجیلوب ، اوراده « احوال اجتماعیه » دن طبق
رشدیه و اعدادیه مکتبلریچون مرتب تاریخ درسی کتابلرنده اولدینی کی بعض معناسز
ورابطه سز معلومات پارچه لری ویریلک تصور اولونمشدر . فقط تاریخ عثمانى السیتوسى
اعضاسی بزدن یک جوق دها ابی بیلرلرکه احوال اجتماعیه « تکمله » موضوعی اولاماز ؛
برهیأت سیاسیه نک حیات تاریخیه سنده اک مهم ... دوشونه رک تکرار ایدیورز : اک مهم -
عامل ، اوهیأتک احوال اقتصادیه واجتماعیه سیدر . برملکتنک احوال اقتصادیه واجتماعیه سی
معلوم اولمازسه ، وقایع تاریخیه سی قطعاً آ کلاشیلاماز . احوال اقتصادیه واجتماعیه ،
وقایع سیاسیه وحریه دن آیریلماز . وقایعک حقیق عامللری بولونوب ، تسلسل
کوستریله مزسه ، تاریخک منطقى میداننه چیقاریلمازسه ، اوزمان ، متفرق ، قوری وجانسز
واقعه لر ، تسبیح دانه لری کی انصافسز صره نمش اولور .

حکمدارلرک ، عسکر و مأمورلرک تاریخده کی موقع و اهمیتلری انکار اتمه یز ؛ لکن اونلری یوروتن . اونلرک افکار و افعلانه حقیقی عامل اولان خلفدر ؛ خلقک احوال اقتصادی و اجتماعی سیدر . برفیدلرک دیدیکی کی یالکیز سوز باشی اولان بویوک حرفلر (ماژوسکوللر) ایله تاریخ یازیلاماز ؛ اصل کوچوک حرفلر (مینوسکوللر) له تاریخ یازیلیر .

عثمانلی تاریخینک اسکی دورلرنده خلقک احوال اقتصادی و اجتماعی سنی آرایوب بولق ؛ اولش ، کومولش حیاتی تکرار میدانه چیقارمق ، اعتراف ایدرک غایت چتین برایشدر ؛ لکن غرب مورخلری ، اسکی مصری ، کلدانی ، ایرانی و یونانی بیله دیریلتوب یاشانه بیلیورلر . برقاچ بیک ییل اول اوله ن جمعیتلر احیا ایدیله بیلسه ، برقاچ یوز ییل اولکی هیأت عثمانیه ، نه دن ابدی بر موته محکوم اولسون ؟ ذاتاً حقیقی بر مورخی .

علی العاده بروقه نویسدن تمیز ایدن خاصه ده ، ماضی یی تکرار یاشامق استعداد و اقتداری دکلیدر ؟ عثمانلی تاریخی انستیتوسی ، اسکی وقعه نویساریمزک یازدقلرندن فرقسز بر مجموعه وقایع قلمه آینه جق اولدقدن سوکره ، بیلمه یز ، بوقدر تکلفه حاجت وارمیدی ؟ .

ت . ی .

صامت

آتایلره طوغری

(باشی ۱ نجی بیلک ۱۲ نجی صایسندنه)

آقشام نمازی متعاقب قیمر مجلسی قورولدی . اون بش یگری قدر مسافر صاحب خانه طرفندن طولدیریلان کاسه لری بوشالتمه باشلادق . قونوقومشودن ، گلوب گچنلردن بعضیلری ده مجلسه اشتراک ایتدیلر . بوراده گلن گیده نك طائیشمی عادت دگیل . حتی او صاحب نك بیله طائیشمی ایجاب اتمه یور . سلام و بردکدن سوکرا قورولان صوفره نك اوکونده دیز چوکه رک هر کس قاریننی طویوره بیلیر . بونکچون دعوت ، یاخود طائیشمق اقتضا اتمز . بو صورتله بزم مجلسنده سوکرا لرینه طوغری خیلی گنیشله دی . فقط قیمر بول ایدی . هیزمه ده کفایت ایتدی . یاتسویه طوغری ات ده گلدی . بوده بول ایدی . اوزاقدن گلن مسافر اولدیفمزدن قویونک برق لاق دینی ابتدا بکا ویردیلر . دیگرینی ده او محترم زایسانلی افندی یه تقدیم ایتدیلر . صوفره ده اتمک و سائر ات یاننده بولنمی معتاد اولان یمکاردن هیچ بریسی یوق ایدی . شو حالده قارنمزی هر حالده ات ایله طویورمق اقتضا ایدیوردی . آنکچون بک خصوصنده هر کس ممکن اولدینی قدر استعجال گوستریوردی . .